

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษา และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง “ศักยภาพในการพัฒนากองทุนหมู่บ้านให้เป็นธนาคารหมู่บ้านของหมู่บ้านบ้านป่าไผ่กลาง อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่” สามารถสรุปผลการศึกษา อภิปรายผลและมีข้อเสนอแนะดังนี้

5.1 สรุปผลการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงรูปแบบการปรับเปลี่ยนกองทุนหมู่บ้านให้เป็นธนาคารหมู่บ้าน และเพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปรับเปลี่ยนรูปแบบจากกองทุนหมู่บ้านบ้านป่าไผ่กลาง อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ ให้เป็นธนาคารหมู่บ้าน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ประกอบด้วย สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน 180 คน กรรมการกองทุนหมู่บ้าน 15 คน เจ้าหน้าที่สำนักงานพัฒนาชุมชน อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ 2 คน และเจ้าหน้าที่ธนาคารออมสินสาขาสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ 2 คน เครื่องมือที่ใช้ในเก็บข้อมูล คือแบบสอบถามจำนวน 3 ชุด ประกอบด้วย แบบสอบถามสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน 1 ชุด แบบสอบถามกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 1 ชุด และแบบสอบถามองค์กรของภาครัฐที่ให้การสนับสนุน 1 ชุด การวิเคราะห์ข้อมูลจะใช้สถิติข้อมูลเชิงบรรยายและเชิงพรรณนา นำเสนอในรูปแบบตาราง ร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยสรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

ข้อมูลทั่วไปของสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน พบว่า สมาชิกกองทุนหมู่บ้านส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 36-49 ปี สถานภาพสมรส คือสมรส มีการศึกษาระดับประถมศึกษา ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป มีรายได้ อยู่ในช่วง 5,000-7,500 บาทต่อเดือน มีค่าใช้จ่ายอยู่ในช่วง 2,500-5,000 บาทต่อเดือน และเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านนาน 5 ปี

จะเห็นได้ว่าสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน ส่วนใหญ่มีอายุ ช่วง 36-49 ปี เป็นวัยทำงาน ที่ยังสามารถทำงานได้ หากเลี้ยงครอบครัว ใช้จ่าย-ใช้สอยในครัวเรือนได้ จึงถือว่ามีความสามารถในหาเงินได้ และเมื่อพิจารณารายได้เปรียบเทียบกับค่าใช้จ่ายรายเดือน จะพบว่าสมาชิกกองทุนหมู่บ้านส่วนใหญ่ มีรายได้ต่อเดือน อยู่ในช่วง 5,000-7,500 บาท ในขณะที่มีค่าใช้จ่ายอยู่ในช่วง 2,500-5,000 บาทซึ่งเมื่อนำรายได้มาเปรียบเทียบกับค่าใช้จ่าย จะพบว่าแต่ละเดือนสมาชิกกองทุนหมู่บ้านมีเงินเหลือหลังหักค่าใช้จ่าย เพียงพอสำหรับนำมาฝากหรือมาชำระหนี้ในกรณีที่มีการกู้ยืมกับ

กองทุนหมู่บ้านได้ นอกจากนั้นเมื่อพิจารณาถึงระยะเวลาการเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน จะพบว่า ส่วนใหญ่ เป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านนาน 5 ปี แสดงถึงความต่อเนื่องในการมาใช้บริการกับกองทุนหมู่บ้าน ซึ่งย่อมช่วยให้กองทุนหมู่บ้านดำเนินงานอยู่ได้

ข้อมูลทั่วไปของกรรมการกองทุนหมู่บ้าน พบว่า กรรมการกองทุนหมู่บ้าน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 40-49 ปี และมีสถานภาพสมรส การศึกษาระดับปริญญาตรี ประกอบอาชีพค้าขาย/ธุรกิจ ส่วนตัว มีระดับรายได้อยู่ที่ 5,000-15,000 บาท มีสถานภาพทางสังคมเป็นกรรมการหมู่บ้านและตำแหน่งในกองทุนหมู่บ้านเป็นกรรมการกองทุนหมู่บ้าน โดยดำรงตำแหน่งนาน 2-3 ปี

จะเห็นได้ว่ากรรมการกองทุนหมู่บ้านส่วนใหญ่ มีวิสัยทัศน์ และคุณวุฒิ ที่เหมาะสำหรับการเป็นกรรมการกองทุนหมู่บ้าน กล่าวคือ อายุระหว่าง 40-49 ปี ถือว่ายังอยู่ในช่วงวัยทำงาน เป็นช่วงอายุที่เป็นผู้ใหญ่ สุขุมรอบคอบ มีความคิดอ่าน จึงถือว่ามีวิสัยทัศน์ที่เหมาะสมในระดับหนึ่งประกอบกับสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี ทำให้มีความคิดอ่านกว้างไกล มีวิสัยทัศน์ พร้อมทั้งจะเรียนรู้ตลอดจนพัฒนาตนเองและกองทุนหมู่บ้านให้เจริญก้าวหน้าต่อไปได้ จึงถือว่ามีคุณวุฒิที่เหมาะสมในระดับหนึ่ง และเมื่อพิจารณาถึงการประกอบอาชีพ จะพบว่ากรรมการกองทุนหมู่บ้านส่วนใหญ่ประกอบอาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว ดังนั้น จึงสามารถแบ่งเวลามาช่วยในการบริหารงานของกองทุนหมู่บ้านได้สะดวกกว่าการประกอบอาชีพอื่น นอกจากนั้นกรรมการกองทุนหมู่บ้านส่วนใหญ่ยังมีสถานภาพทางสังคมเป็นกรรมการหมู่บ้านอีกด้วย แสดงให้เห็นว่าเป็นบุคลากรที่มีความตั้งใจในการทำงานเพื่อสังคมและส่วนรวมเป็นที่ตั้ง ประกอบกับยังแสดงถึงการยอมรับ และไว้วางใจของคนในชุมชน รวมทั้งสมาชิกกองทุนหมู่บ้านอีกด้วย จึงได้เลือกให้เป็นกรรมการหมู่บ้านและกรรมการกองทุนหมู่บ้าน

สำหรับตำแหน่งต่างๆในกองทุนหมู่บ้าน จะพบว่าเป็นไปตามข้อบังคับ กองทุนหมู่บ้าน ป่าไผ่กลาง หมู่ที่ 7 พ.ศ.2544 ที่กล่าวว่า องค์ประกอบของกองทุนหมู่บ้านต้องประกอบไปด้วย ประธานกรรมการกองทุนหมู่บ้าน รองประธานกรรมการกองทุนหมู่บ้าน เภรัณยูกร กองทุนหมู่บ้านและที่เหลือเป็นกรรมการกองทุนหมู่บ้าน จำนวนไม่เกิน 15 คน และเมื่อพิจารณาในส่วนของระยะเวลาการดำรงตำแหน่งในแต่ละตำแหน่งจะพบว่า ส่วนใหญ่ดำรงตำแหน่งนาน 2-3 ปี และในกรรมการกองทุนหมู่บ้าน บางคนยังดำรงตำแหน่งนานถึง 5 ปี ก็ย่อมแสดงถึงความเชื่อมั่นที่สมาชิกกองทุนหมู่บ้านมีต่อกรรมการกองทุนหมู่บ้าน เพราะจากข้อบังคับกองทุนหมู่บ้าน ป่าไผ่กลาง หมู่ที่ 7 พ.ศ.2544 ที่กล่าวว่า กรรมการกองทุนมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละไม่เกิน 2 ปี และกรรมการกองทุนซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระสามารถได้รับการเสนอชื่อและคัดเลือกจาก

ที่ประชุม ได้อีก ซึ่งก็จะพบว่า กรรมการกองทุนหมู่บ้านส่วนใหญ่ดำรงตำแหน่งนานเกิน 2 ปี ข้อมแสดงถึงความเชื่อมั่นในการทำงานที่ผ่านมาของกรรมการกองทุนหมู่บ้าน นอกจากนี้การที่กรรมการกองทุนหมู่บ้านส่วนใหญ่ดำรงตำแหน่งหลายวาระยังทำให้เกิดความต่อเนื่องในการบริหารงานและดำเนินงานตามนโยบายที่ตั้งไว้

รูปแบบการปรับเปลี่ยนกองทุนหมู่บ้านให้เป็นธนาคารหมู่บ้าน พบว่ามีเหตุผลหลายประการที่ทำให้กองทุนหมู่บ้านบ้านป่าไผ่กลาง ได้รับการคัดเลือกให้ปรับเปลี่ยนรูปแบบเป็นธนาคารหมู่บ้านแห่งแรกของประเทศ ประการแรก กองทุนหมู่บ้าน บ้านป่าไผ่กลางหลังจากที่ดำเนินงานมาระยะหนึ่งแล้ว คณะกรรมการสนับสนุนการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน ระดับอำเภอ ได้ประเมินให้เป็นกองทุนหมู่บ้านบ้านป่าไผ่กลาง อยู่ในระดับ AA และในปี 2546 ได้รับรางวัลกองทุนดีเด่นประจำตำบลแม่ช้าง อำเภอสันกำแพง ในเดือนสิงหาคม 2547 ได้รับคัดเลือกจากจังหวัดเชียงใหม่ ให้เป็นกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเฉลิมพระเกียรติ ๗๒ พรรษาฯ ก่อนที่จะได้รับการคัดเลือกให้เป็นกองทุนหมู่บ้านที่ปรับเปลี่ยนรูปแบบเป็นธนาคารหมู่บ้านในเดือน ธันวาคม ในปีเดียวกัน ซึ่งสิ่งต่างๆ เหล่านี้แสดงถึงความเข้มแข็งของกองทุนหมู่บ้าน บ้านป่าไผ่กลาง ประการที่สอง กองทุนหมู่บ้านบ้านป่าไผ่กลาง เป็นกองทุนเดียวของอำเภอสันกำแพง (ในขณะนั้น) ที่มีที่ทำการถาวรเป็นของตนเอง ซึ่งทำให้สะดวกต่อสมาชิกในการติดต่อ ประการที่สาม การที่จะปรับเปลี่ยนรูปแบบการดำเนินงานได้นั้น สิ่งสำคัญจะต้องได้รับความเห็นชอบจากสมาชิกของกองทุน กองทุนบ้านป่าไผ่กลางได้รับความเห็นชอบจากสมาชิกในเดือนพฤศจิกายน 2547 และได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานพัฒนาชุมชน และธนาคารออมสินในการเปลี่ยนแปลงในครั้งนี้ ในส่วนของการบริหารงานมีการเปลี่ยนแปลง หลายด้านไม่ว่าจะเป็น โครงสร้างการบริหารงาน ระบบการทำงาน เวลาทำการ เจ้าหน้าที่/คณะทำงาน กรรมการบริหารงาน สมาชิก/ลูกค้า อายุสมาชิก/ลูกค้า การจ่ายผลประโยชน์ วงเงินให้กู้ แหล่งที่มาของเงินทุน รูปแบบการระดมเงิน และ รูปแบบการถอนเงิน ต่างก็ปรับเปลี่ยนเพื่อความเหมาะสมและเกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการดำเนินงาน

ปัจจัยที่ทำให้เกิดการพัฒนากองทุนหมู่บ้านให้เป็นธนาคารหมู่บ้าน

ผลจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแล้วสามารถกำหนดปัจจัยที่สำคัญที่มีผลต่อการพัฒนากองทุนหมู่บ้าน บ้านป่าไผ่กลาง ให้เป็นธนาคารหมู่บ้าน บ้านป่าไผ่กลาง โดยจำแนกได้ 3 ปัจจัยสำคัญดังนี้

ปัจจัยด้านสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน มีความสำคัญในการพัฒนากองทุนหมู่บ้าน โดยในการศึกษาครั้งนี้ ได้พิจารณาใน 3 ประเด็น ประกอบด้วย พฤติกรรมการใช้บริการกองทุนหมู่บ้านและธนาคารหมู่บ้านของสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน ความรู้ทั่วไปของกองทุนหมู่บ้านและการมีส่วนร่วมของสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน

พฤติกรรมการใช้บริการกองทุนหมู่บ้านและธนาคารหมู่บ้านของสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน จะสรุปได้ 2 ส่วน คือส่วนที่ 1 จะศึกษาถึงพฤติกรรมการใช้บริการกองทุนหมู่บ้านในช่วงที่เปิดทำการในรูปแบบกองทุนหมู่บ้าน ช่วง ปี 2544 – ปี 2548 โดยพบว่า ในปี 2544 ถึง ปี 2548 สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน ส่วนใหญ่ ไม่ใช้บริการกู้ยืมเงิน และในกรณีที่มีการกู้ยืม จะพบว่า ปี 2544 และ ปี 2545 สมาชิกกองทุนหมู่บ้านส่วนใหญ่จะกู้ยืมเงิน 6,500-13,000 บาท และสำหรับ ปี 2546 ถึง ปี 2548 พบว่า สมาชิกกองทุนหมู่บ้านส่วนใหญ่จะกู้ยืมเงิน 13,000-20,000 บาท โดย ทั้งในช่วงระยะเวลา 5 ปีที่ผ่านมา (ปี 2544 – ปี 2548) สมาชิกกองทุนหมู่บ้านมีวัตถุประสงค์การกู้ยืมไปเพื่อค้าขาย และสำหรับส่วนที่ 2 จะศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้บริการธนาคารหมู่บ้านของสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน ในช่วง ปี 2549 พบว่า สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน จำนวน 180 คน ส่วนใหญ่ใช้บริการไม่บ่อย (เดือนละ 1 ครั้ง)

โดยสรุปผลการศึกษาพฤติกรรมการใช้บริการกองทุนหมู่บ้านและธนาคารหมู่บ้านของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านจะพบว่า ในช่วง ปี 2544 –ปี 2548 ซึ่งเป็นช่วงที่เปิดทำการกองทุนหมู่บ้านนั้น สมาชิกกองทุนหมู่บ้านส่วนใหญ่ ไม่นิยมใช้บริการการกู้ยืมมากนัก เนื่องจากสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน โดยส่วนใหญ่มีศักยภาพในการจัดหาเงินและจัดสรรเงินได้ ทำให้การมาใช้บริการ จึงไม่จำเป็นต้องมาใช้บริการในลักษณะการกู้ยืมเพียงอย่างเดียว เช่น ใช้บริการในรูปแบบของการฝากเงิน และเมื่อพิจารณาถึงวัตถุประสงค์การกู้ยืม จะพบว่าส่วนใหญ่จะมีวัตถุประสงค์การกู้เพื่อการค้าขาย รวมทั้งวัตถุประสงค์อื่นๆ อาทิ เช่น เพื่อทำธุรกิจเย็บผ้า เกษตรกรรม เลี้ยงสัตว์ ซื้อเครื่องจักร เพื่อธุรกิจซักรีด ร้านเสริมสวย เป็นต้น ซึ่งก็เป็นไปตามวัตถุประสงค์หลักของจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน คือเพื่อเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนสำหรับพัฒนาอาชีพ สร้างงานและเพิ่มรายได้ให้กับประชาชนในหมู่บ้าน และเมื่อพิจารณาถึงพฤติกรรมการใช้บริการธนาคารหมู่บ้านของสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน ในช่วงปี 2549 พบว่าเป็นช่วงที่เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงจากกองทุนหมู่บ้านมาเป็นธนาคารหมู่บ้าน ทำให้สมาชิกกองทุนหมู่บ้านส่วนใหญ่ ยังไม่ค่อยมาใช้บริการกับธนาคารมากนัก ซึ่งอาจเป็นเพราะข้อจำกัดของการเปิดให้บริการเฉพาะวันเสาร์ครึ่งวัน จึงควรเป็นเรื่องที่ต้องปรับปรุงแก้ไขต่อไป

ผลการศึกษาความรู้ทั่วไปของกองทุนหมู่บ้านพบว่า สมาชิกกองทุนหมู่บ้านส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับความรู้ทั่วไปของกองทุนหมู่บ้าน ในระดับดี กล่าวคือ ในจำนวนคำถามที่วัดความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านทั้งสิ้น 15 ข้อ สมาชิกกองทุนหมู่บ้านส่วนใหญ่สามารถตอบคำถามได้ถูกต้อง 9-12 คะแนน โดยตอบถูกมากที่สุด คือข้อ 2 ที่กล่าวว่ากองทุนหมู่บ้านเป็นกองทุนที่ส่งเสริมให้หมู่บ้านมีความสามารถในการบริหารจัดการระบบการบริหารจัดการเงินกองทุนของตนเอง และข้อที่ตอบผิดมากที่สุด คือ ข้อ 1 ที่กล่าวว่ากองทุนหมู่บ้านจัดตั้งขึ้นเพื่อเป็นแหล่งเงินทุนระยะยาวสำหรับพัฒนาอาชีพสร้างงานและเพิ่มรายได้ให้กับประชาชนในหมู่บ้าน

พิจารณาจำแนกตามเพศจะพบว่า สมาชิกกองทุนหมู่บ้านทั้งที่เป็นเพศชายและเพศหญิงมีความรู้ทั่วไปของกองทุนหมู่บ้าน อยู่ในระดับดี และเมื่อพิจารณาจำแนกตามการใช้บริการกู้ยืมพบว่า สมาชิกกองทุนหมู่บ้านทั้งที่ไม่ใช้บริการกู้ยืม และใช้บริการกู้ยืม มีความรู้ทั่วไปของกองทุนหมู่บ้านในระดับดี ซึ่งโดยสรุปความรู้ทั่วไปของกองทุนหมู่บ้าน จะพบว่าการศึกษาที่สมาชิกกองทุนส่วนใหญ่ทั้งที่จำแนกตามเพศและจำแนกตามการใช้บริการกู้ยืมมีความรู้เกี่ยวกับความรู้ทั่วไปของกองทุนหมู่บ้านในระดับดี จะทำให้การดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านเป็นไปด้วยดี เมื่อสมาชิกมีความเข้าใจในวัตถุประสงค์ในการจัดตั้ง การดำเนินงาน ตลอดจนระบบการทำงานในระดับที่ดี ก็ย่อมทำให้การบริหารงานกองทุนหมู่บ้านเป็นไปด้วยความเข้าใจในหลักการและการปฏิบัติที่ถูกต้อง นำมาซึ่งการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพและความก้าวหน้าของกองทุนหมู่บ้าน

ผลการศึกษาการมีส่วนร่วมของสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน จำนวน 180 คน กับคำถามที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วม จำนวน 7 ข้อ พบว่า สมาชิกกองทุนหมู่บ้านส่วนใหญ่ มีส่วนร่วมในการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้าน อยู่ในระดับปานกลาง โดยจะมีส่วนร่วมในการจัดตั้งและคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านมากที่สุด และมีส่วนร่วมน้อยที่สุด ในการตรวจสอบเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวกับการทำงานของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน

เมื่อพิจารณาจำแนกตามเพศจะพบว่า สมาชิกกองทุนหมู่บ้านทั้งที่เป็นเพศชายและเพศหญิงมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้าน ในระดับปานกลาง โดยที่ สมาชิกกองทุนหมู่บ้านทั้งที่เป็นเพศชายและเพศหญิง มีส่วนร่วมในการจัดตั้งและคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านมากที่สุด และสมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่เป็นเพศชาย ยังมีส่วนร่วมมากที่สุด อีก 1 ข้อ คือด้านการใช้สิทธิ์ออกเสียงลงมติต่างๆ ในที่ประชุม และเมื่อพิจารณาการมีส่วนร่วมน้อยที่สุด พบว่า สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน ทั้งที่เป็นเพศชายและเพศหญิง ต่างมีส่วนร่วมน้อยที่สุด คือในการตรวจสอบเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวกับการทำงานของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน

เมื่อพิจารณาจำแนกตามการใช้บริการกู้ยืมจะ พบว่าสมาชิกกองทุนหมู่บ้านทั้งที่ไม่ใช้บริการกู้ยืมและใช้บริการกู้ยืม มีระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง โดยที่สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ไม่ใช้บริการกู้ยืมส่วนใหญ่ ไม่มีส่วนร่วมมากที่สุด ในด้านการลงมติให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านพ้นจากตำแหน่ง และมีส่วนร่วมมากที่สุด ในด้านการใช้สิทธิ์ออกเสียงลงมติต่างๆ ในที่ประชุม ในขณะที่สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ใช้บริการกู้ยืม ส่วนใหญ่ไม่มีส่วนร่วมมากที่สุด ในด้านการตรวจสอบเอกสารต่างๆที่เกี่ยวกับการทำงานของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และมีส่วนร่วมมากที่สุด ในด้านการมีส่วนร่วมในการจัดตั้งและคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน

จากการศึกษาพบว่าการที่สมาชิกกองทุนหมู่บ้านไม่สามารถร่วมปฏิบัติงานหรือภารกิจกับกองทุนหมู่บ้านได้มาจากสาเหตุต่างๆ เช่น ไม่มีเวลามาประชุม ไม่ทราบเรื่องว่ามีกิจกรรมต่าง ๆ เช่น ประเมินผล คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน เป็นต้น ไม่เคยยุ่งเกี่ยวกับการทำงานของกองทุนหมู่บ้านคิดว่าไม่ได้เป็นกรรมการเลยไม่สนใจและเชื่อมั่นว่ากรรมการกองทุนหมู่บ้านทำงานได้อยู่แล้วคิดว่าคะแนนเสียงของตนเองไม่สำคัญเอาคะแนนเสียงส่วนมากเป็นผลการตัดสินใจมากกว่า

โดยสรุปการมีส่วนร่วมของสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน พบว่าสมาชิกกองทุนหมู่บ้านทั้งจำแนกตามเพศและจำแนกตามการใช้บริการกู้ยืมให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมกับกองทุนหมู่บ้านในระดับปานกลาง ซึ่งย่อมนำมาซึ่งความร่วมมือ การประสานงานกันระหว่างกรรมการกองทุนหมู่บ้านกับสมาชิกกองทุนหมู่บ้านเพื่อให้เกิดการพัฒนา การดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้กองทุนหมู่บ้านมีความก้าวหน้าขึ้น โดยจะเห็นได้ว่าสมาชิกกองทุนหมู่บ้านส่วนใหญ่ให้ความสำคัญที่สุดในการมีส่วนร่วมในการจัดตั้งและคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ทั้งนี้เพราะว่า สมาชิกกองทุนหมู่บ้านต้องการบุคลากรที่มีคุณภาพ ซื่อสัตย์และทำงานโดยสุจริตเพื่อทำหน้าที่ในการบริหารงานภายในกองทุนหมู่บ้าน สมาชิกกองทุนหมู่บ้านจึงมีส่วนร่วมในการจัดตั้งและคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านมากที่สุด แต่ในขณะที่สมาชิกกองทุนหมู่บ้านส่วนใหญ่ให้ความสำคัญน้อยกว่าการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวกับการทำงานของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ทั้งนี้อาจจะเนื่องการที่สมาชิกกองทุนหมู่บ้านให้ความสำคัญในการมีส่วนร่วมในการจัดตั้งและคัดเลือกกรรมการกองทุนหมู่บ้านแล้ว จึงทำให้มีความเชื่อมั่นในคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านที่ตนเองเป็นผู้เลือกว่าจะสามารถทำงานในการตรวจสอบได้อย่างมีความโปร่งใส ไม่บิดเบือน ประกอบกับ สมาชิกกองทุนหมู่บ้านส่วนใหญ่ไม่ค่อยมีเวลาประชุมและที่ผ่านมาก็ยังไม่มีปัญหาในการทำงานที่ทุจริต หรือไม่โปร่งใส ของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านเลย ทำให้สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน

มีส่วนร่วมน้อยที่สุดในการตรวจสอบเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวกับการทำงานของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน

ปัจจัยด้านคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน พบว่ากรรมการกองทุนหมู่บ้านส่วนใหญ่ มีระดับความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานอยู่ในระดับดี โดยเมื่อจำแนกตามเพศ และจำแนกตามการศึกษา จะพบว่า ไม่มีความแตกต่างกัน กล่าวคือ กรรมการกองทุนหมู่บ้านที่เป็นเพศชาย เพศหญิง กรรมการกองทุนหมู่บ้านที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา อนุปริญญา และปริญญาตรี ต่างมีความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานกองทุน หมู่บ้านในระดับดี

โดยสรุป การศึกษาถึงความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน พบว่า การที่กรรมการกองทุนหมู่บ้านมีความรู้ความสามารถในระดับดี ย่อมแสดงถึงศักยภาพในการทำงานที่มีประสิทธิภาพ เพราะเมื่อมีความเข้าใจในการบริหารงานกองทุนหมู่บ้านที่ดีย่อมทำให้การดำเนินงานในกองทุนเป็นไปด้วยดี และเมื่อพิจารณาในรายละเอียดจะพบว่า การที่กรรมการกองทุนหมู่บ้านตอบผิดมากที่สุดในข้อ 1 คือ กองทุนหมู่บ้านจัดตั้งขึ้นเพื่อเป็นแหล่งเงินทุนระยะยาวสำหรับพัฒนาอาชีพสร้างงานและเพิ่มรายได้ให้กับประชาชนในหมู่บ้านนั้น ไม่ได้หมายความว่า กรรมการกองทุนหมู่บ้าน ไม่มีความเข้าใจในวัตถุประสงค์การจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านเพียงแต่มีความเข้าใจคลาดเคลื่อนว่าเงินทุนหมุนเวียนกับเงินทุนระยะยาวเป็นเงินทุนประเภทเดียวกัน ซึ่งอาจทำให้การพิจารณาอนุมัติวงเงินสินเชื่อผิดวัตถุประสงค์ได้

ผลการศึกษาการปฏิบัติงานของกรรมการกองทุนหมู่บ้านหมู่บ้าน พบว่า กรรมการกองทุนหมู่บ้านส่วนใหญ่ มีการปฏิบัติงานในระดับปฏิบัติงานมาก และเมื่อพิจารณาจำแนกตามเพศจะพบว่า กรรมการกองทุนหมู่บ้านที่เป็นเพศหญิง มีการปฏิบัติงานในระดับปฏิบัติงานมากเช่นกัน ในขณะที่กรรมการกองทุนหมู่บ้านที่เป็นเพศชายมีการปฏิบัติงานในระดับปฏิบัติงานปานกลาง โดยส่วนใหญ่แล้วกรรมการกองทุนหมู่บ้านทั้งที่เป็นเพศชายและเพศหญิงให้ความสำคัญกับการปฏิบัติงานมากในประเด็นการเข้าร่วมประชุม ซึ่งแจ้งการดำเนินงานกองทุนให้สมาชิกกองทุนหมู่บ้านได้รับทราบ การร่วมจัดทำร่างระเบียบกองทุน การร่วมระดมทุนจากสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน พิจารณาให้ปฏิบัติตามระเบียบหลักเกณฑ์และวิธีการที่กองทุนกำหนด การเสนอปัญหาของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านต่อที่ประชุมคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และการติดตามเร่งรัดหนี้สิน ของสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน

เมื่อพิจารณาจำแนกตามการศึกษา จะพบว่ากรรมการกองทุนหมู่บ้านที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา และระดับปริญญาตรี มีการปฏิบัติงานในระดับปฏิบัติงานมากเช่นกัน ในขณะที่กรรมการกองทุนหมู่บ้านที่มีการศึกษาระดับอนุปริญญา มีการปฏิบัติงานในระดับปฏิบัติงาน

ปานกลาง โดยส่วนใหญ่แล้วกรรมการกองทุนหมู่บ้านที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา อนุปริญญา และปริญญาตรี ต่างให้ความสำคัญในการปฏิบัติงานในระดับมากในด้าน การรับสมาชิกและจัดทำทะเบียนสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน การเข้าร่วมประชุม ซึ่งแจ้งการดำเนินงานกองทุนให้สมาชิกกองทุนหมู่บ้านได้รับทราบ การร่วมจัดทำร่างระเบียบกองทุน การร่วมระดมทุนจากสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน พิจารณาให้กู้ตามระเบียบหลักเกณฑ์และวิธีการที่กองทุนกำหนด การติดต่อประสานงานกับ คณะอนุกรรมการสนับสนุนและติดตามการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านระดับอำเภอ การเสนอปัญหาของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านต่อที่ประชุมคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน การติดตามเร่งรัดหนี้สินของสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน

โดยสรุปการศึกษาการปฏิบัติงานของกรรมการกองทุนหมู่บ้านพบว่า กรรมการกองทุนหมู่บ้านมีความตั้งใจในการทำงาน ทำให้การปฏิบัติงานอยู่ในระดับที่ดี ย่อมแสดงถึงความเข้มแข็งของกรรมการกองทุนหมู่บ้านและความเจริญก้าวหน้าของกองทุนหมู่บ้าน เนื่องจาก กองทุนหมู่บ้านจะสามารถดำเนินงานได้ก็จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากกรรมการกองทุนหมู่บ้านเป็นแรงผลักดันให้เกิดการดำเนินงาน เมื่อกรรมการกองทุนหมู่บ้านมีความตั้งใจในการปฏิบัติงานในระดับมากแล้ว ก็ย่อมทำให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพและมีการพัฒนาอยู่ตลอดเวลา นำมาซึ่งความเจริญก้าวหน้าของกองทุนหมู่บ้าน

ผลการศึกษการบริหารกองทุนหมู่บ้านพบว่า ผลการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน เมื่อสิ้นปี 2547 มีกำไร จำนวน 58,037.33 บาท โดยมี เงินออมสมทบ มีจำนวน 357,820.00 บาท สมาชิกกองทุนหมู่บ้านจะเป็นผู้นำเงินมาออมที่กองทุนหมู่บ้านเอง อนุมัติวงเงินสินเชื่อให้แก่ผู้ขอกู้ ไม่เกินรายละ 20,000 บาท โดยมีหลักเกณฑ์ในการอนุมัติวงเงินสินเชื่อ คือ ตามลำดับการกู้ กล่าวคือ โดยปัจจุบันมีหนี้ค้างชำระอยู่ 5 ราย สำหรับการจัดการปัญหาหนี้ค้างชำระกรรมการกองทุนหมู่บ้านจะเป็นผู้เชิญสมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่เป็นผู้กู้ยืมเงินมาพบที่กองทุนหมู่บ้าน และทำบันทึก การประนอมหนี้ เพื่อให้ทราบถึงสถานภาพหนี้ของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่เป็นผู้กู้ยืมเงินและแนวทางในการชำระหนี้ต่อไป

ปัจจัยด้านผู้สนับสนุน มีผู้สนับสนุนที่เกี่ยวข้องกับกองทุนหมู่บ้าน 2 องค์กรที่มีส่วนผลักดันให้กองทุนหมู่บ้านสามารถเปลี่ยนเป็นธนาคารหมู่บ้านได้สำเร็จ คือสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ และธนาคารออมสิน สาขาสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่

สำนักงานพัฒนาชุมชน อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นหน่วยงาน ที่มีหน้าที่ติดตาม สนับสนุนการดำเนินงาน การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและเครือข่ายกองทุนในทุกระดับให้ ขับเคลื่อนไปอย่างมีประสิทธิภาพ ให้บริการด้านวิชาการ ประสานงบประมาณจากภาครัฐและ ภาคเอกชน ฝึกอบรมเพิ่มศักยภาพคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน ประสานงานงบประมาณจัดการการฝึกอบรมโปรแกรมบัญชี และร่วมให้ข้อเสนอแนะหรือติดตาม ช่วยเหลือร่วมกับธนาคารออมสิน สาขาสันกำแพง ให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับภาคีต่างๆ โดยการศึกษาดูงาน

ธนาคารออมสิน สาขาสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ ทำหน้าที่ดูแลในฐานะที่ปรึกษา โดยให้ ความรู้งานเอกสารแก่คณะกรรมการ ผู้บริหารกองทุนหรือธนาคารหมู่บ้านสนับสนุนด้านเอกสาร เช่น คอมพิวเตอร์ ให้แก่ธนาคารหมู่บ้าน อำนวยความสะดวก ประสานงาน ให้คำปรึกษาด้านการ เงิน โดยให้คำแนะนำด้านธุรกรรมของธนาคาร ไม่ว่าจะเป็น ด้านการทำบัญชี การรับฝาก-ถอน เงิน รวมทั้งยังมีงานด้านสินเชื่อ นอกจากนี้ยังมีนโยบายส่งเสริมการออมในหมู่บ้าน สร้างระบบ งานพึ่งพาตนเอง เพื่อให้เกิดระบบการหมุนเวียนภายในหมู่บ้าน โดยส่งเสริมให้สมาชิกมีการออม อย่างต่อเนื่อง มีการออมผ่านธนาคารหมู่บ้านก่อนนำฝากธนาคารออมสิน

ผลจากการศึกษาจากองค์กรที่สนับสนุนทั้ง 2 องค์กรพบว่า การที่กองทุนหมู่บ้านบ้านป่าไผ่ กลางสามารถปรับเปลี่ยนเป็นธนาคารหมู่บ้านบ้านป่าไผ่กลางได้ ถือว่าเป็นความสำเร็จร่วมกัน ระหว่างภาคเอกชน (ธนาคารออมสิน) ภาคราชการ(สำนักงานสนับสนุนระดับอำเภอ) และภาค ประชาชน (กองทุนหมู่บ้านและสมาชิก) โดยจุดแข็งของกองทุนหมู่บ้านบ้านป่าไผ่กลาง คือมีการ บริหารจัดการของคณะกรรมการธนาคารหมู่บ้านที่ดี คณะกรรมการทุกคนปฏิบัติงานตามบทบาท หน้าที่ด้วยความเสียสละอย่างยิ่ง มีความโปร่งใสในการดำเนินงาน นอกจากนี้สมาชิกในหมู่บ้าน ยังมีความรับผิดชอบ ให้ความเชื่อถือในกรรมการกองทุนหมู่บ้านและสนับสนุนการดำเนินงานของ ธนาคารและให้ความเต็มใจในการร่วมกิจกรรมของธนาคารอย่างต่อเนื่อง ทำให้เกิดความเข้มแข็ง ในหมู่บ้าน นำมาซึ่งการปรับเปลี่ยนเป็นธนาคารหมู่บ้าน

การที่กองทุนหมู่บ้านบ้านป่าไผ่กลาง สามารถปรับเปลี่ยนเป็นธนาคารหมู่บ้านบ้านป่าไผ่ กลางได้ ถือว่าเป็นความสำเร็จร่วมกันระหว่างภาครัฐ และภาคประชาชน เมื่อมีการบริหารจัดการ กองทุนที่ดี มีการเรียนรู้ พัฒนางานต่างๆ ตลอดจนการได้รับการสนับสนุนจากธนาคารออมสินและ สำนักงานพัฒนาชุมชนที่ให้คำแนะนำ การส่งเสริม และสนับสนุนให้เรียนรู้ในสายงานที่เกี่ยวข้อง กับการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านอยู่ตลอดเวลาแล้ว คณะกรรมการกองทุนทุกคนมีความเอาใจใส่

ในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ มีความโปร่งใสในการดำเนินงาน และมีความรู้ความเข้าใจในการบริหารงานกองทุน นอกจากนั้นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านยังมีความรับผิดชอบมีความรู้ความเข้าใจ และมีส่วนร่วมกับการกิจกรรมของกองทุนอย่างเต็มที่และต่อเนื่อง ทำให้เกิดความเข้มแข็งในหมู่บ้านนำมาซึ่งการพัฒนาและปรับเปลี่ยนเป็นธนาคารหมู่บ้าน ในที่สุด

5.2 ข้อเสนอแนะ

1) จากผลการศึกษาที่สรุปข้างต้น ในด้านของปัจจัยจากสมาชิก จำเป็นอย่างยิ่งที่กองทุนทุกกองทุนที่จะพัฒนาเป็นธนาคารหมู่บ้าน ต้องสร้างความรู้ความเข้าใจ ให้กับสมาชิกของกองทุนอาจจะอยู่ในรูปของการจัดประชุม การจัดทำเอกสารเผยแพร่ หรือการออกเยี่ยมเยียนสมาชิกภายในหมู่บ้าน อีกทั้งต้องพยายามให้สมาชิกมีส่วนร่วมกับการกิจกรรมของกองทุนมากที่สุด เพื่อที่จะให้สมาชิกเข้าใจบทบาท และหน้าที่ของตนเอง อันจะนำไปสู่กระบวนการพัฒนาที่เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

2) ในด้านของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ และมีความเสียสละให้กับส่วนรวมอย่างแท้จริง อีกทั้งจะต้องเข้าใจกระบวนการและการบริหารจัดการด้านต่าง ๆ ของกองทุน และธนาคารหมู่บ้าน เป็นอย่างดีไม่ว่าจะเป็นกฎ ข้อบังคับต่างๆ ตลอดจนการปฏิบัติต่อสมาชิกเป็นไปอย่างเสมอภาค เพื่อก่อให้เกิดความศรัทธาจากสมาชิก อันจะนำไปสู่กระบวนการมีส่วนร่วมของสมาชิกในที่สุด

3) ด้านหน่วยงานที่สนับสนุน จะต้องมีความพร้อมที่จะให้การสนับสนุนให้กองทุนหมู่บ้านมีการพัฒนา และเปลี่ยนเป็นธนาคารหมู่บ้านอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งพนักงานและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องต้องแสดงบทบาทในการทำหน้าที่อย่างเสมอต้นเสมอปลาย เพราะสิ่งต่างๆ เหล่านี้หากกระทำอย่างสม่ำเสมอ ก็จะเป็นอีกแรงหนึ่งในอันที่จะพัฒนากองทุนหมู่บ้าน ให้เป็นธนาคารหมู่บ้านหรือสถาบันการเงินของชุมชน เป็นที่พึ่งของชุมชนได้อย่างยั่งยืนต่อไป